

A GVI 2021. júliusi negyedéves konjunktúrafelvételének eredményei

Az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (GVI) negyedéves vállalati konjunktúrafelmérésében 350 cégvezető véleményét kérdeztük cégük üzleti helyzetéről és kilátásairól. A 2021. júliusi adatfelvétel eredményei szerint Magyarországon az üzleti bizalom szintje a 2020. tavaszi mélypontot követően folyamatosan javuló tendenciát mutat, 2021 áprilisához képest a Negyedéves Konjunktúramutató +27-ről +32 pontra nőtt. (lásd 1. ábra)

A 2010-ben megkezdett felmérés történetében kizárólag 2020 áprilisában és júliusában fordult elő, hogy negatív tartományba került a mutató, 2020 októberében azonban ismét pozitív tartományba esett, az emelkedés pedig – csökkenő ütemben – 2021 folyamán is folytatódott. Mostanra a Negyedéves Konjunktúramutató értéke lényegében újra elérte a koronavírus-járványt közvetlenül megelőző időszak szintjét (2020. január: +33 pont).

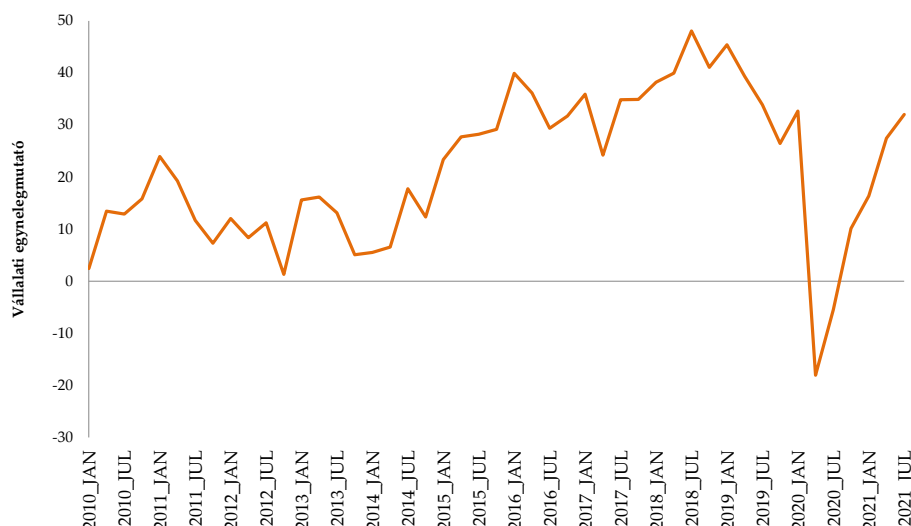
A GVI konjunktúravizsgálatának célja a vállalatvezetők aktuális, rövid távú üzleti várakozásainak feltérképezése, amely a vállalkozók számára az adatfelvétel idején rendelkezésre álló információkra, szubjektív helyzetértékelésükre támaszkodik. A 2020. áprilisi eredményeket nagy mértékben befolyásolták a koronavírus-járványra és az ezzel összefüggő gazdasági leállásra vonatkozó első benyomások, tapasztalatok, a júliusi és az októberi adatok pedig már a kijárási korlátozások feloldását követő újraindulással kapcsolatos tapasztalatokat is mutatták. A 2021. januári és áprilisi adatok a járvány második és harmadik hulláma

következtében bevezetett korlátozások – illetve azok fokozatos feloldásának – hatásait is tartalmazzák. A 2021. júliusi adatfelvétel pedig a járvánnyal összefüggő korlátozások nélküli időszakban készült.

A Negyedéves Bizonytalansági Mutató értéke továbbra is 38 pontos szinten áll, áprilishoz képest nem változott. Ez arra utal, hogy a hazai vállalkozások helyzetértékelése a 2020. áprilisi, kiugró mértékű bizonytalanságot tükröző eredményt követően továbbra is lényegesen egységesebb. A Bizonytalansági Mutató mostani értéke a 2021. áprilisi adat mellett a 2019. július–2020. január folyamán tapasztalt értékeknek (37–38 pont) feleltethető meg.

A Negyedéves Konjunktúramutató értéke a feldolgozóipari vállalkozások esetében a legmagasabb (+35 pont), a kereskedelemben +34 pont, az építőipari cégek körében +33 pont, míg az egyéb gazdasági szolgáltatást nyújtó cégek körében (+27 ponttal) a legalacsonyabb. Az előző negyedévhez képest a kereskedelmi cégek esetében 15, a feldolgozóipari cégek körében 6, az építőiparban pedig 3 pontos emelkedés tapasztalható, míg a szolgáltató cégek körében 2 ponttal csökkent a Konjunktúramutató értéke.

1. ábra: A Negyedéves Konjunktúramutató alakulása, 2010. 01–2021. 07.

Forrás: GVI 2021

Megjegyzés: Az ábrán látható érték százaskálára vetített aggregált egyenlegmutató (számításának módszerét a Függelék tartalmazza). Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelést adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és $+100$ közötti értékeket vehet fel. -100 -at akkor, ha minden cég negatívan és $+100$ -at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

2. ábra: A Negyedéves Konjunktúramutató gazdasági ág szerint, 2010. 01–2021. 07.

Forrás: GVI 2021

Megjegyzés: Az ábrán látható értékek százaskálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelést adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és $+100$ közötti értékeket vehet fel. -100 -at akkor, ha minden cég negatívan és $+100$ -at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

A Negyedéves Konjunktúramutató tíz komponensből áll:

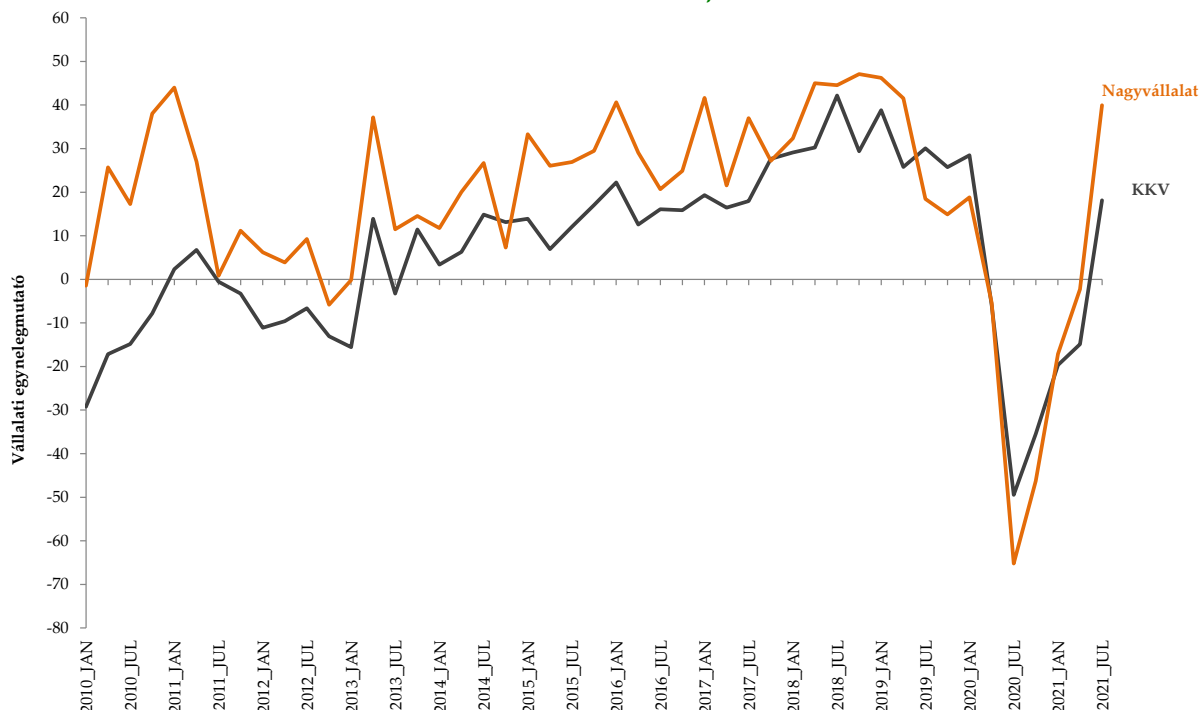
- jelenlegi/várható üzleti helyzet;
- jelenlegi/várható jövedelmezőség;
- beruházási aktivitás várható alakulása;
- jelenlegi rendelésállomány;
- elmúlt féléves/várható termelési szint;
- létszám várható változása;
- kapacitáskihasználás várható alakulása.

Az almutatók esetében megállapítható, hogy a vállalkozások vezetői a létszám várható alakulása, a beruházások várható szintje, a várható termelési szint és a várható kapacitáskihasználtság kivételével optimistábban ítélik meg a vizsgált szempontokat a 2021. áprilisi szinthez viszonyítva. Az előző negyedévhez képest a legnagyobb mértékű javulás az elmúlt féléves termelési szint megítélésére vonatkozóan tapasztalható. Az előző év azonos időszakához képest minden mutató tekintetében pozitívabb a vállalatok jelenlegi helyzetértékelése. Kiemelkedően a legnagyobb mértékben (91, illetve 75 ponttal) az elmúlt féléves, illetve a várható termelési szint megítélése javult az egy évvel ezelőtti időszakhoz viszonyítva.

A 2021. júliusi adatok alapján a várható üzleti helyzet, a várható létszám és a várható kapacitáskihasználtság kivételével a nagyvállalatok rendre optimistábban ítélik meg helyzetüket a kis- és középvállalkozásokhoz viszonyítva. A legjelentősebb különbség az elmúlt féléves termelési szint (22 pont), a jelenlegi jövedelmezőség (14 pont) és a beruházások

várható szintjének (12 pont) értékelése esetében tapasztalható. Összességében 2020 áprilisához viszonyítva a nagyvállalatok és a kis- és középvállalkozások körében egyaránt számottevően növekedett az összes vizsgált mutató értéke. 2021. áprilishoz viszonyítva a kis- és középvállalkozások körében a létszám várható alakulásának mutatója stagnált, a várható jövedelmezőség, a várható kapacitáskihasználtság, illetve a beruházások várható szintje pedig csökkent, míg a többi mutató emelkedett. A nagyvállalatok körében 2021. áprilishoz viszonyítva a várható kapacitáskihasználtság stagnált, a létszámvárakozások, a beruházások várható szintje, illetve a várható termelési szint pedig romlott. A többi mutató a nagyvállalatok esetén emelkedett az előző negyedévhez viszonyítva. Az előző év azonos időszakához képest a nagyvállalatok körében a várható kapacitáskihasználtság értéke 5 ponttal alacsonyabb, az összes többi mutató – mind a nagyvállalatok, mind a kis- és középvállalkozások körében – emelkedett 2020 júliusához viszonyítva.

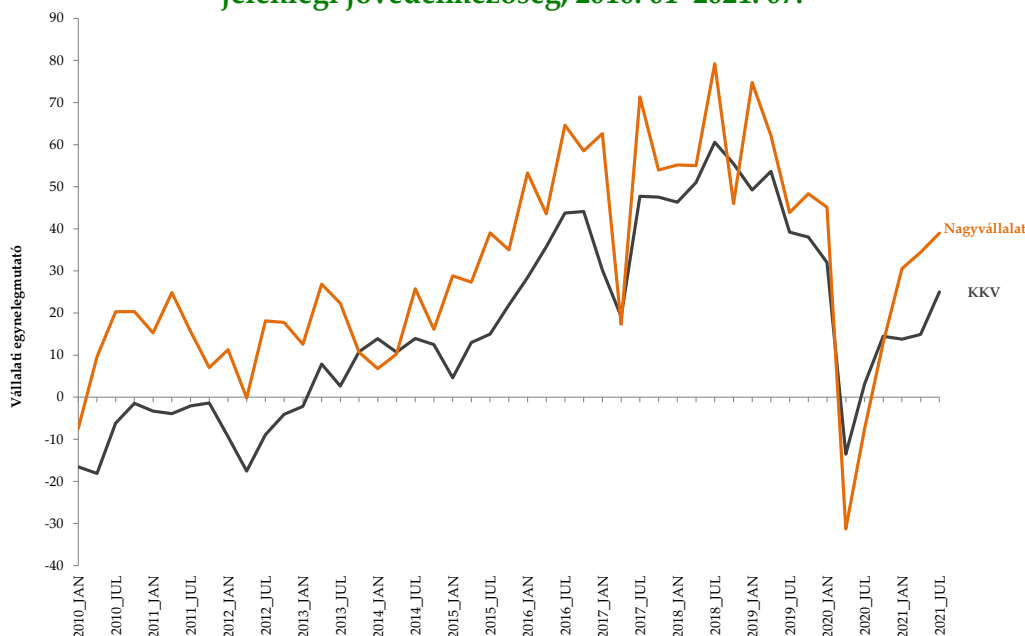
3. ábra: A Negyedéves Konjunktúramutató komponenseinek alakulása vállalatméret szerint – elmúlt féléves termelési szint, 2010. 01–2021. 07.

Forrás: GVI 2021

Megjegyzés: Az ábrán látható értékek százaskálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelést adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató –100 és +100 közötti értékeket vehet fel. –100-at akkor, ha minden cég negatívan és +100-at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

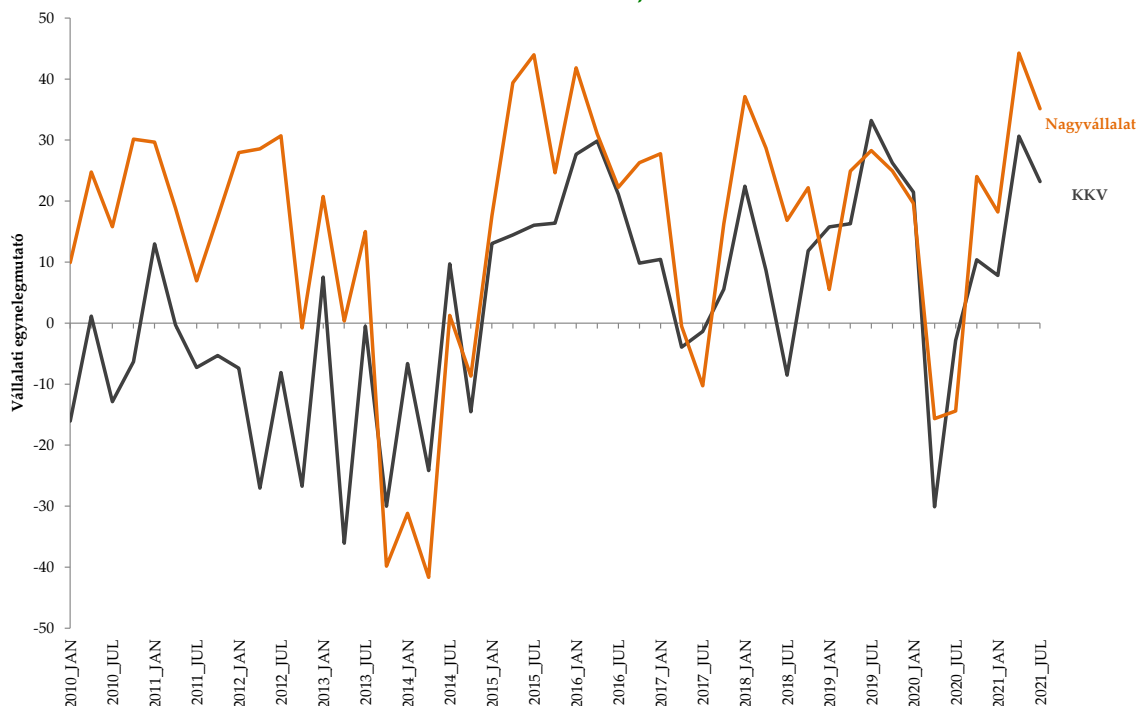
4. ábra: A Negyedéves Konjunktúramutató komponenseinek alakulása vállalatméret szerint – jelenlegi jövedelmezőség, 2010. 01–2021. 07.

Forrás: GVI 2021

Megjegyzés: Az ábrán látható értékek százaskálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelést adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató –100 és +100 közötti értékeket vehet fel. –100-at akkor, ha minden cég negatívan és +100-at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

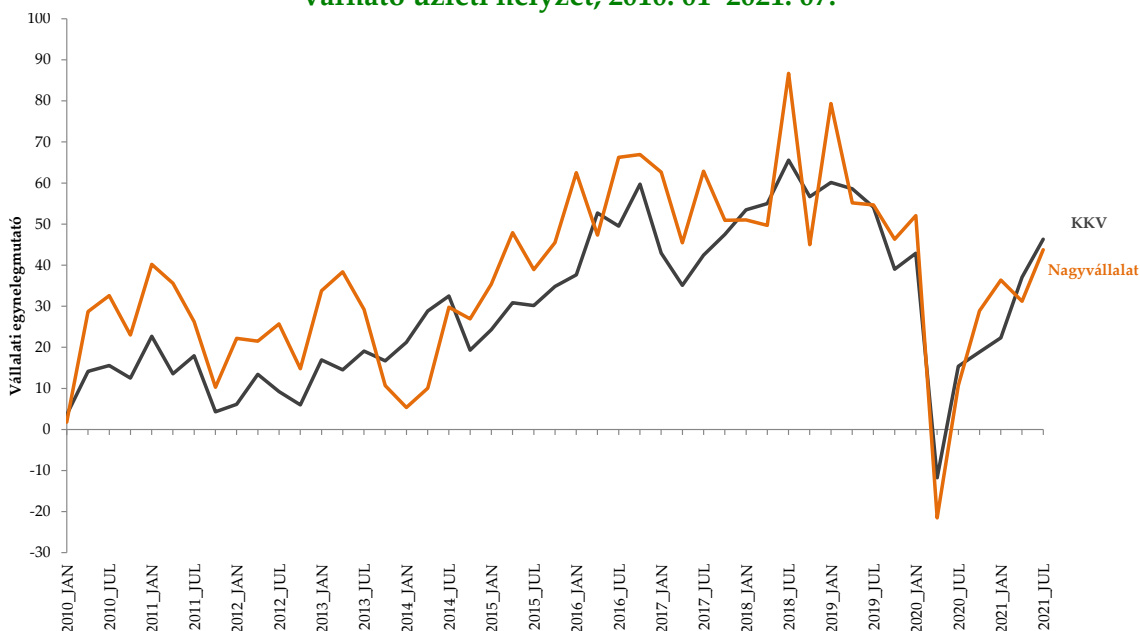
5. ábra: A Negyedéves Konjunktúramutató komponenseinek alakulása vállalatméret szerint – várható beruházási aktivitás, 2010. 01–2021. 07.

Forrás: GVI 2021

Megjegyzés: Az ábrán látható értékek százaskálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelést adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és $+100$ közötti értékeket vehet fel. -100 -at akkor, ha minden cég negatívan és $+100$ -at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét. Az ábrához a beruházási várakozások négy értékű változóját (-100 : nincs, -33 : csökken, 33 : azonos lesz, 100 : nő) alkalmaztuk.

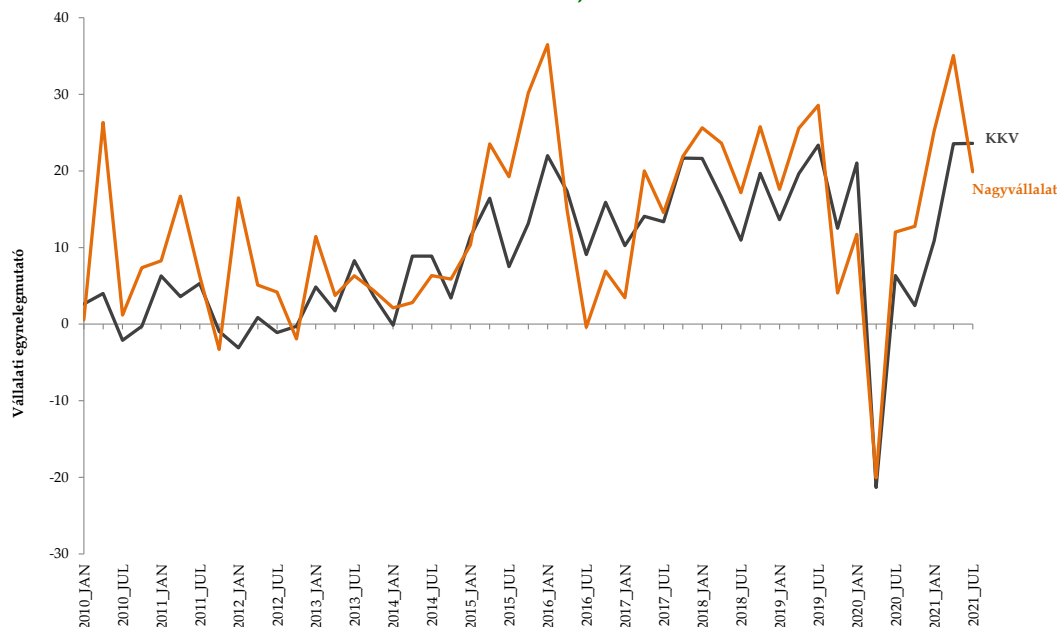
6. ábra: A Negyedéves Konjunktúramutató komponenseinek alakulása vállalatméret szerint – várható üzleti helyzet, 2010. 01–2021. 07.

Forrás: GVI 2021

Megjegyzés: Az ábrán látható értékek százaskálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelést adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és $+100$ közötti értékeket vehet fel. -100 -at akkor, ha minden cég negatívan és $+100$ -at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

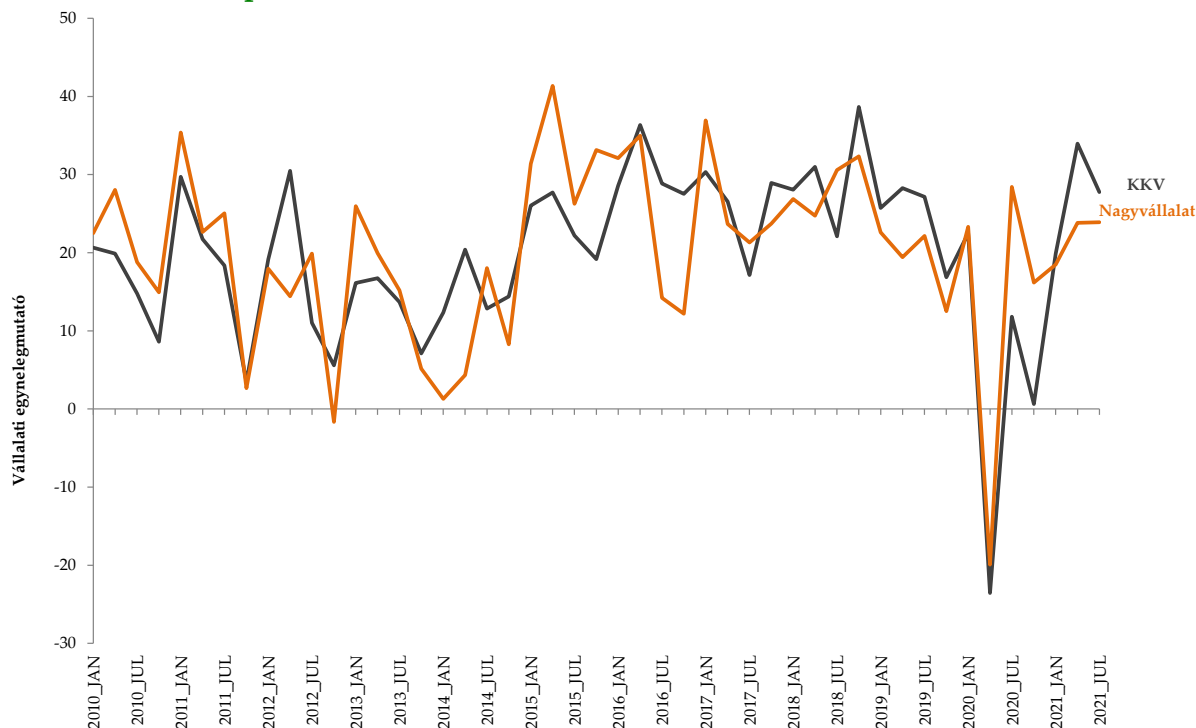
7. ábra: A Negyedéves Konjunktúramutató komponenseinek alakulása vállalatméret szerint – létszám várható változása, 2010. 01–2021. 07.

Forrás: GVI 2021

Megjegyzés: Az ábrán látható értékek százaskálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelést adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és $+100$ közötti értékeket vehet fel. -100 -at akkor, ha minden cég negatívan és $+100$ -at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

8. ábra: A Negyedéves Konjunktúramutató komponenseinek alakulása vállalatméret szerint – kapacitáskihasználás várható alakulása, 2010. 01–2021. 07.

Forrás: GVI 2021

Megjegyzés: Az ábrán látható értékek százaskálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelést adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és $+100$ közötti értékeket vehet fel. -100 -at akkor, ha minden cég negatívan és $+100$ -at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

Oktatás és képzés 2020: célok és eredmények

Az Oktatás és képzés 2020 keretrendszer az EU2020 stratégiához igazodva kulcsindikátorokat és referenciaértékeket határozott meg a 2020-ig elérendő oktatási célok monitorozása érdekében. Az alábbiakban összefoglaljuk, hogy a fő indikátorok mentén miként alakult Magyarország helyzete az Unióban a kitűzött oktatási célok megvalósulását illetően, továbbá néhány releváns mutató (korai iskolahagyók aránya, felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya, frissen végzettek foglalkoztatási rátája, felnőttképzésben részt vevők aránya) kapcsán idősorosan is bemutatjuk, hogy az Unióban és a visegrádi országokban milyen tendenciák érvényesültek az elmúlt 1–2 évtizedben.

Oktatás és képzés 2020¹

Az EU 2020 stratégia 2020-ra négy specifikus nevelési-oktatási cél elérését tűzte ki célul:

1. Az élethosszig tartó tanulás és mobilitás megvalósítása és erősítése.
2. Az oktatás és képzés minőségének és hatékonyságának javítása.
3. A méltányosság, a társadalmi kohézió és az aktív állampolgárság elősegítése.
4. Az innováció és kreativitás (a vállalkozói készséget is beleértve) elősegítése, fejlesztése.

A célok elérésének monitorozása érdekében az Unió az Oktatás és képzés 2020 keretrendszerében kulcsindikátorokat és referenciaértékeket határozott meg. Az oktatás területén kiemelt célkitűzés az iskolaelhagyók arányának csökkentése, mellyel kapcsolatban a fő referenciaértékként fogadták el, hogy az oktatási és képzési intézményekből lemorzsolódók aránya a 18–24 évesek körében 10% alatt maradjon az Unióban. Ennek kapcsán Magyarország szintén 10%-os célérték elérését vállalta 2020-ig. A másik fő célkitűzés a felsőfokú végzettséggel rendelkezők arányának növelése volt, melynek kapcsán

referenciaértékként határozták meg, hogy uniós szinten a 30–34 éves korosztály tagjainak legalább 40%-a rendelkezzen felsőfokú iskolai végzettséggel. Magyarország ennél kisebb vállalatot tett, a magyar célérték 33,3% volt. A két fő célkitűzésen kívül további célok és uniós szinten elérendő referenciaértékek kerültek kijelölésre:

- a gyerekek legalább 95%-a részesüljön kisgyermekkorai nevelésben (4 éves kortól iskolaköteles korig);
- a 15 éves fiatalok körében ne érje el a 15%-ot azoknak az aránya, akik nem rendelkeznek kielégítő készségekkel az olvasás, a matematika és a természettudományok terén (a PISA mérés alapján);
- legalább 82% legyen a munkahellyel rendelkezők aránya azok között a 20–34 éves fiatalok között, akik középiskolai tanulmányaikat sikeresen befejezték, és 1–3 éve kerültek ki az oktatási rendszerből;
- a felnőttek legalább 15%-a vegyen részt valamilyen oktatásban vagy képzésben;

¹ A Tanács következtetései (2009. május 12.) az oktatás és képzés terén folytatott európai együttműködés stratégiai keretrendszeréről („Oktatás és képzés 2020”). Az Európai Unió Hivatalos Lapja, 2009/C 119/02.

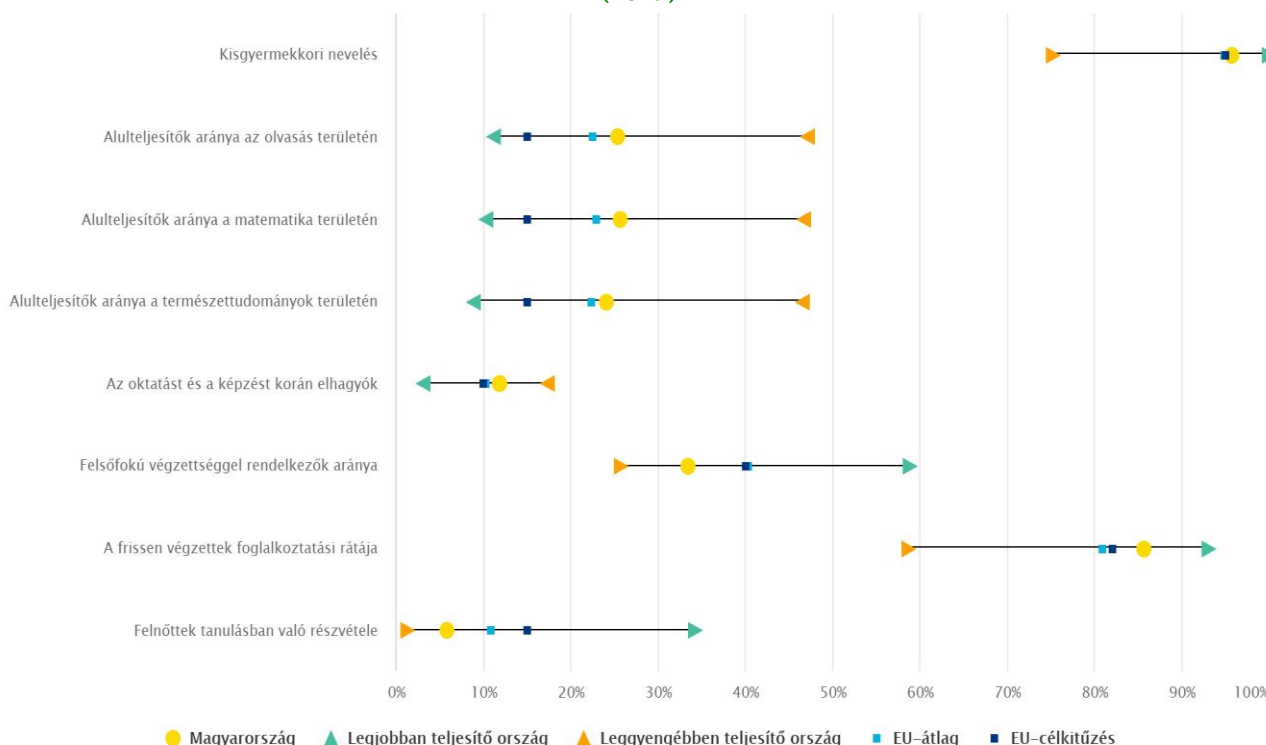
GHT 2021. augusztus

- a felsőfokú iskolai végzettséggel rendelkező fiatal diplomások legalább 20%-a, a 18–34 éves, szakmai alapképzettséggel rendelkező felnőttek legalább 6%-a rendelkezzen valamilyen külföldön szerzett tanulmányi vagy képzési tapasztalattal.

Összességében elmondható, hogy két olyan terület van, ahol Magyarország meghaladja az uniós átlagot és az uniós szinten célként

kitűzött referenciaértéket is. Az egyik a kisgyermekkorai nevelésben részt vevők aránya, a másik pedig a frissen végzettek foglalkoztatási rátája. Hozzáteve, hogy Magyarország a felsőfokú végzettséggel rendelkezők arányát tekintve is elérte a saját nemzeti célkitűzését. Ugyanakkor a korai iskolaelhagyók és az alulteljesítő 15 évesek arányában, valamint a felnőttek tanulásban való részvételét tekintve jelentős elmaradás tapasztalható. (1. ábra)

1. ábra: Magyarország helyzete az Unióban a kitűzött oktatási célok megvalósulását tekintve (2019)

Forrás: Oktatási és Képzési Figyelő 2020, Magyarország. Európai Bizottság, p.3.

<https://op.europa.eu/hu/publication-detail/-/publication/63aabc75-2496-11eb-9d7e-01aa75ed71a1>

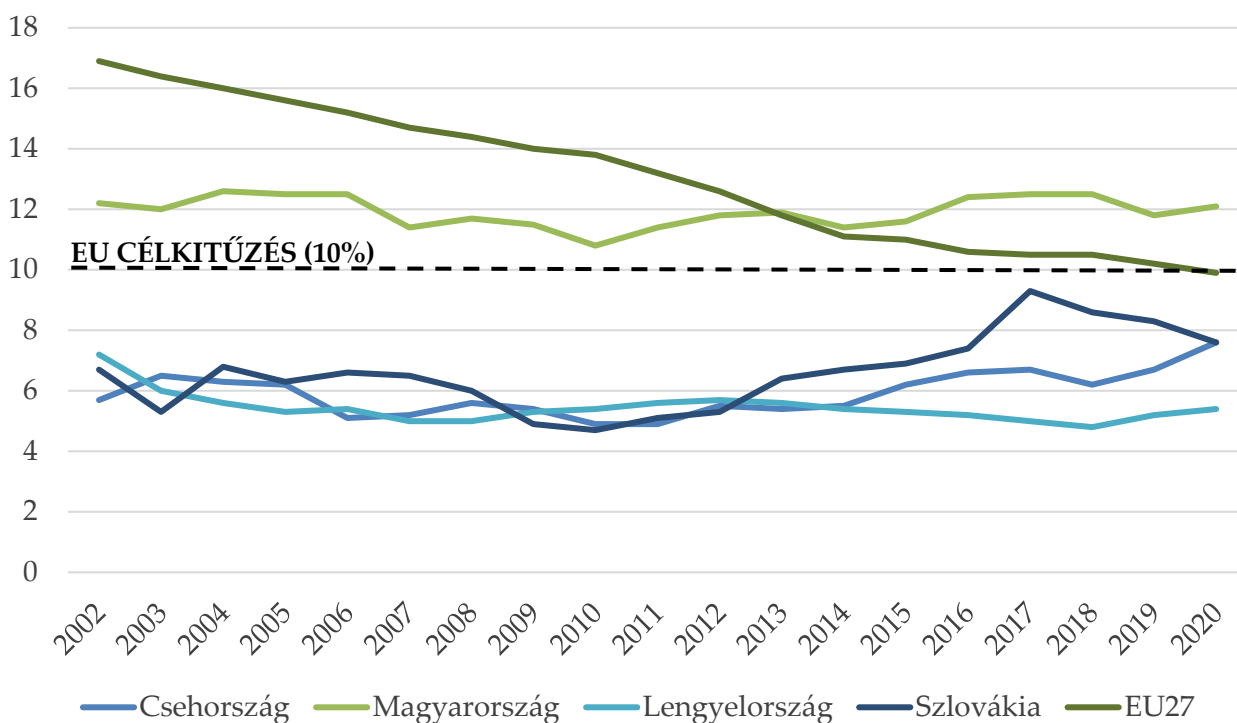
Megjegyzés: DG EAC, az Eurostattól (LFS 2019-es munkaerő-felmérés és 2018-as UOE-adatok) és az OECD-től (2018-as PISA-felmérés) származó adatok alapján.

Korai iskolaelhagyók arányának alakulása

Amennyiben hosszabb időtávon vizsgáljuk a korai iskolaelhagyók arányának alakulását a visegrádi országokban és az Unió egészében, akkor látható, hogy az EU 27 országának átlagában folyamatosan csökkent a korai iskolaelhagyás mértéke, s a kitűzött 10%-os célérték alá csökkent a mutató értéke. Magyarország 2010-ben (10,8%) járt legközelebb a kitűzött célhoz, de ezen a téren 2002 óta összességében nem történt változás,

annak ellenére sem, hogy az Unió kiemelt forrásokat biztosított Magyarország számára is a lemorzsolódás csökkentésére. Ezzel szemben a másik három visegrádi ország mutatója folyamatosan a 10%-os uniós célérték alatt mozgott, hozzátevé, hogy Csehországban és Szlovákiában 2010 óta jelentősnek mondható romlás következett be az adatokban. Egyedül Lengyelországban stabilizálódott a mutató 5%-os szinten. (2. ábra)

2. ábra: Korai iskolaelhagyók aránya a visegrádi országokban és az EU27 átlagában, 2002–2020 (%)

Forrás: Eurostat; online adatbázis kódja: [adat_lfse_14].

Megjegyzés: Definíció szerint a korai iskolaelhagyók indikátora azon 18–24 évesek arányát méri a teljes korosztályon belül, akiknek legfeljebb általános iskolai végzettségük van (ISCED 0-2), és nem is vettek részt semmilyen oktatásban a felmérést (Munkaerő-felmérés, MEF) megelőző négy hétben.

Felsőfokú végzettséggel rendelkezők arányának alakulása

A másik kiemelt oktatási célkitűzést, azaz a felsőfokú végzettséggel rendelkező 30–34 évesek arányát vizsgálva megállapítható, hogy a folyamatos emelkedő tendencia

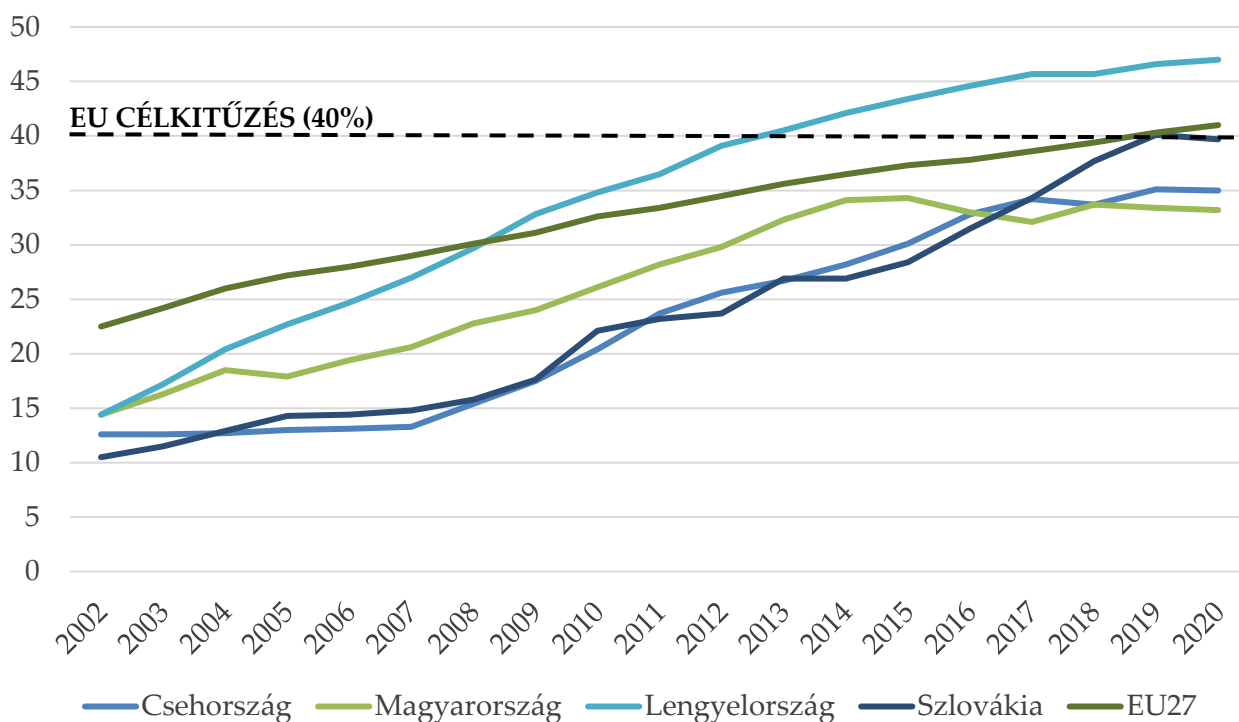
következtében 2020-ra szintén teljesült a kitűzött uniós szintű célérték (40%). Figyelemreméltó, hogy 2002-ben még Magyarország és Lengyelország mutatója volt

GHT 2021. augusztus

a legmagasabb a visegrádi országok között, 2020-ra viszont már Magyarország rendelkezett a legalacsonyabb mutatóval, miközben Lengyelország kiemelkedő növekedést produkálva megtartotta a vezető szerepet. Magyarország kapcsán fontos

megjegyezni, hogy 2013-ra lényegében teljesült a kitűzött 33,3%-os arány, azóta azonban nem növekedett az arány, miközben a másik három visegrádi országban kisebb-nagyobb aránynövekedés figyelhető meg. (3. ábra)

3. ábra: Felsőfokú végzettséggel rendelkező 30–34 évesek aránya a visegrádi országokban és az EU27 átlagában, 2002–2020 (%)

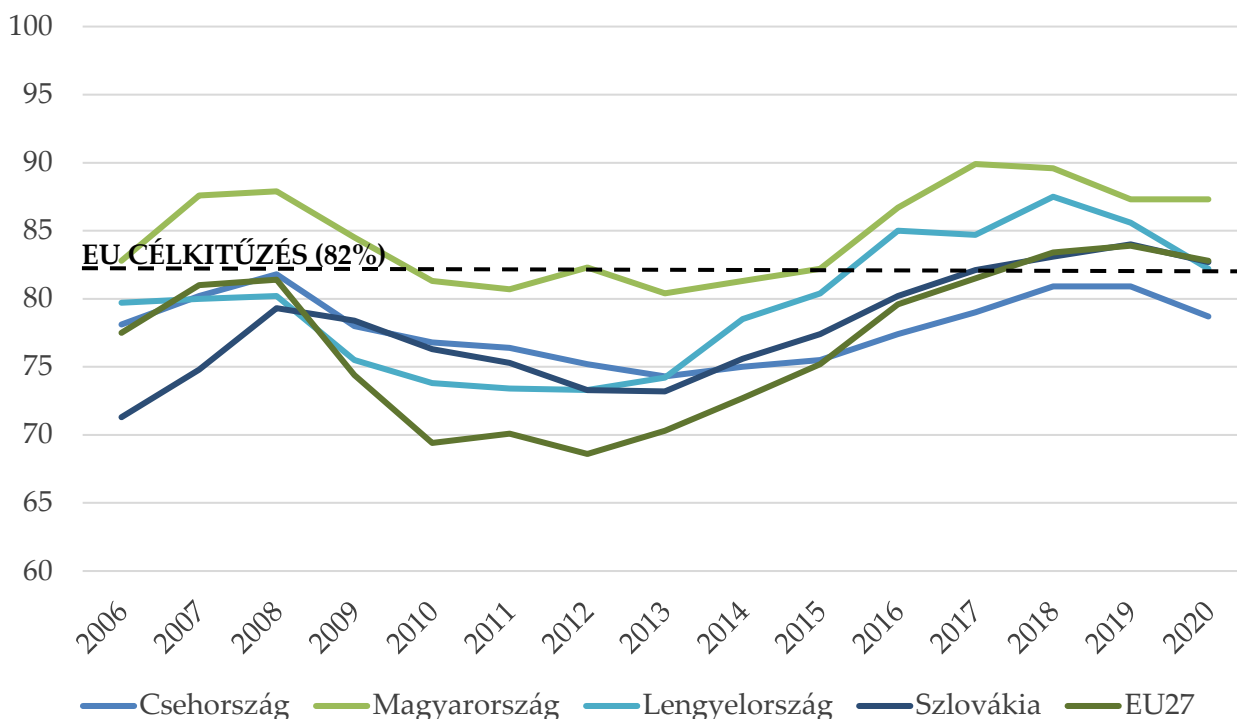
Forrás: Eurostat; online adatbázis kódja: [edat_ifse_03].

Frissen végzettek foglalkoztatási rátájának alakulása

Az iskolát 1–3 éve középfokú végzettséggel elhagyó és munkahellyel rendelkező 20–34 éves fiatalok aránya uniós szinten már a 2008-as gazdasági válság előtti években is közelítette a kitűzött 82%-ot, azonban a válság minden uniós országban – így a visegrádi országokban is – éreztette hatását, melynek eredményeként több mint 10 százalékpontos csökkenés következett be az EU27 átlagában. A visegrádi országokban ennél kisebb mértékű volt a csökkenés. Általánosságban

elmondható, hogy a koronavírus járvány kezdetéig újra a 2008-as válság előtti szintre állt vissza a mutató a visegrádi országokban és az EU27 átlagában is, de a járvány miatt az utóbbi 1–2 évben újabb csökkenés mutatkozik. Ennek ellenére 2020-ra uniós szinten teljesült a 2010-ben meghatározott 82%-os célérték. Kiemelendő, hogy Magyarország ezen mutatót tekintve a 2000-es évek óta folyamatosan az uniós országok felső harmadában helyezkedett el. (4. ábra)

4. ábra: Frissen végzetek foglalkoztatási rátája a visegrádi országokban és az EU27 átlagában, 2006–2020 (%)

Forrás: Munkaerő-felmérés, Eurostat; online adatbázis kódja: [edat_lfse_24].

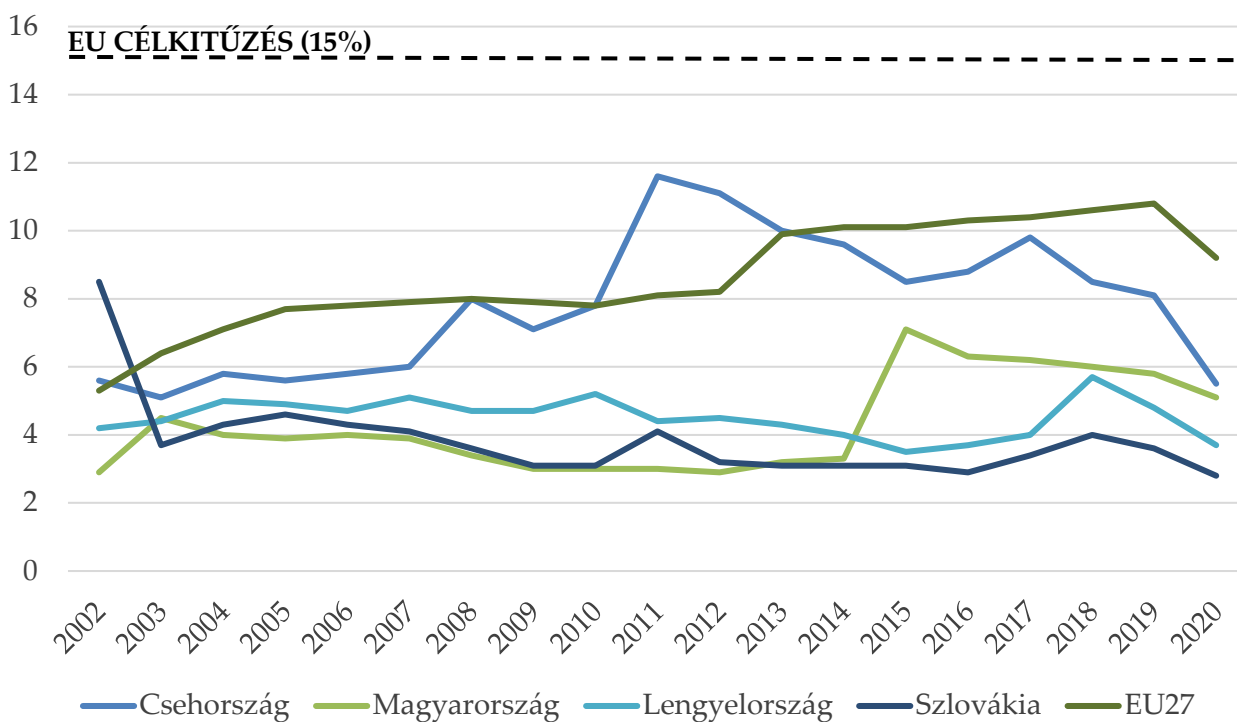
Megjegyzés: Az indikátor az oktatási rendszert a referenciaév előtti 1–3 évben elhagyó közép- vagy felsőfokú végzettségűek (ISCED 3–8) arányát méri a 20–34 évesek körében.

Tanulásban részt vevő felnőttek arányának alakulása

A 25–65 éves felnőttek tanulásban való részvétele az egyik olyan terület és indikátor, amelyben 2020-ra nem sikerült elérni a 2010-ben meghatározott 15%-os célt, sőt, lényeges elmaradás látható. A visegrádi országok közül Csehország emelkedik ki e tekintetben,

hozzátéve, hogy az elmúlt évtizedben esetükben is jelentősen romló tendencia érvényesült. A másik három visegrádi országban a 2000-es évek óta folyamatosan alacsony (5–6% alatti) a felnőttek oktatásban való részvétele. (5. ábra)

5. ábra: Tanulásban részt vevő 25–64 éves felnőttek aránya a visegrádi országokban és az EU27 átlagában, 2002–2020 (%)

Forrás: Munkaerő-felmérés, Eurostat; online adatbázis kódja: [trng_lfse_03].

Megjegyzés: Az indikátor a 25–64 éves felnőttek adatfelvételt megelőző négy hétben tanulásban (bármilyen képzési szinten: ISCED 0-8) való részvételi arányát méri. Az arányok egyik évről másik évre történő nagyobb csökkenése, illetve növekedése általában az egyes országok statisztikai adatgyűjtésében, illetve adatfeldolgozásában történő módszertani változások következményei.

Nemzetközi tendenciák

A termelési, fogyasztási és foglalkoztatási helyzet alakulása egyes, nemzetközileg fontos gazdaságokban, összehasonlítva a szakértői várakozásokkal és a megelőző időszakokkal.

		Vonatkozási időszak	Tényadat	Várakozások	Előző időszak
Németország	Munkanélküliségi ráta	(augusztus)	5,5%	5,6%	5,6%
	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(augusztus)	62,6	62,7	65,9
	IFO üzleti bizalmi index ¹	(augusztus)	99,4	97,5	100,7
Franciaország	INSEE üzleti bizalmi index ²	(augusztus)	110,1		112,6
USA	Munkanélküliségi ráta	(augusztus)	5,2%	5,2%	5,4%
	CB fogyasztói bizalmi index	(augusztus)	113,8	124,0	125,1
	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(augusztus)	61,1		61,2
Kína	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(augusztus)	50,1	50,2	50,4

¹ <https://www.ifo.de/en/survey/ifo-business-climate-index>

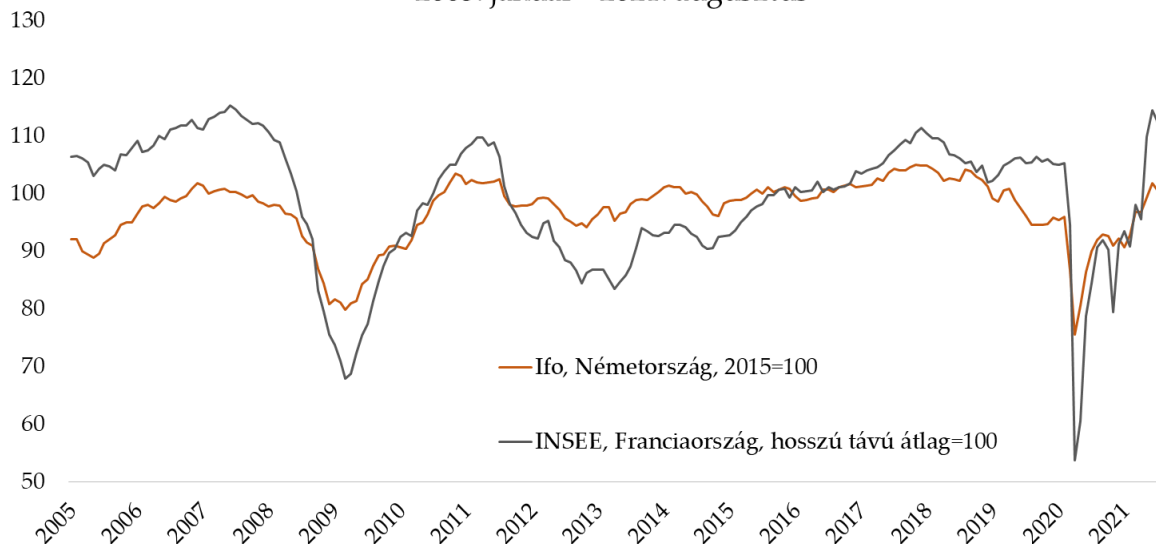
² <http://www.insee.fr/en/themes/indicateur.asp?id=105>

További adatok forrása: <https://www.bloomberg.com/markets/economic-calendar>

Németországban az IFO üzleti bizalmi index értéke csökkent júliushoz képest. A feldolgozóipari beszerzési menedzserindex (PMI) az előző hónaphoz képest csökkent. Németországban a munkanélküliségi ráta értéke kis mértékben javult. A franciaországi INSEE üzleti bizalmi index csökkent az előző hónaphoz képest. Az Egyesült Államokban a CB fogyasztói bizalmi index értéke jelentősen csökkent az előző hónaphoz képest, és rosszabbul teljesített a vártnál. Az amerikai feldolgozóipari beszerzési menedzserindex értéke csökkent júliushoz viszonyítva. A munkanélküliségi ráta javult az előző hónaphoz képest. A kínai beszerzési index értéke csökkent az előző hónaphoz képest.

Üzleti bizalmi indexek alakulása hosszú távon

Az üzleti bizalom megítélése Németországban és Franciaországban, az Ifo és az INSEE vállalati konjunktúra-felmérései alapján,
2005. január - 2021. augusztus

Forrás: www.ifo.de, www.insee.fr

Kapcsolat

Cím: MKIK GVI

1054 Budapest, Szabadság tér 7.

Tel: 235-05-84

e-mail: gvi@gvi.hu

Internet: <http://www.gvi.hu>

Készítette:

Horváth Ágoston elemző, GVI

Széll Krisztián elemző, GVI

Tóth Katalin elemző GVI

Kutatásvezető:

Nábelek Fruzsina

ügyvezető, MKIK GVI

Publikáció esetén kérjük, hogy elemzésünkre az alábbiak szerint hivatkozzon:

MKIK GVI: Gazdasági Havi Tájékoztató,

2021. augusztus, Budapest,

2021-09-13